

« zurück blättern vor »

ŁASZT subst. m., ab 1409. **1)** ‘Maßeinheit für Schiffsladungen und größte Maßeinheit z.B. für Getreide’ – ‘jednostka wagi ładunku okrętowego i największa jednostka miary artykułów sypkich’: (1409) 1877–1908 KodWP V 159, STP *Octo last siliginis*. o 1450 MMAe XVIII nr15, STP *Iohannes, plebanus, ... recognovit se teneri nobili... consuli civitatis Gdansk presenti XXX laschty siliginis ad terminos infrascriptos*. o 1568 RejZwierc 112, SPXVI *Ale więcey ná sufzy / Iázow nádzyáłano. Z owych wđzy wodnych rybki / czašem wybieráią / Lecz s tych suchych szelągi / bárzo wytrząfáią. Ná onych dziwnych mytach / co ich nie bywáto / Ze nam trzeciego łáfztu / nie wiele zoftáto*. o 1588 GostGosp 46, SPXVI *A ten przedawcá ktorego dnia co przeda / zaráz ma dáć sobie w Regestr nápiśáć: á skoro łáfzt wyprzeda / pieniądze oddáć Vrzędnikowi: á karb miáfto qwitu z Vrzędnikiem mieć / iáko mu zá wiele łáfztow pieniądze odda*. o 1593 RybGeśli D2v, SPXVI *Twoi czyn ze wiec przymorfcy dłużą Pruszánie / W ptáwne szpichrze wglądáiąc: drogo łáfzt Pánie*. o (1595) 1598 KlonFlis Cv, SPXVI *Tu Ceres nową ofádzítá wolą / Opuściwfzy tám Syciliyską rolą. Tu żytá rodzi niezliczone łáfzty*. o (1653–1689) 1975 Z.Mor.Wyb. 301 *świat [...] choć całym łasztem złoto mierza, / Z wiatrem lekkiego nie zaważy pierza*. o 1683–1686 Solsk.G. 136, L *Łaszt zboża ma Gdańskich korcy 60*. o (†1696) 1764 Pot.Syl. 148, L *Tymże odmierzy komplementy łasztem, Że go nie słowy, lecz rzeczą przynęci*. o 1777–1779 Kluk Rośl.3 253, L *Łaszt Gdański czyni około 30 korczyków naszych; Ryzki około 24 czetwerów Rufkich*. o [LBel.] (†1826) 1952 Ossol.Frasz. 38, DOR *Nie sieje, nie orze, nie sptawia łasztów do Gdańska, nie żenie Ołomuńca*. o [arch.] 1953 Nowe drogi 7 s.67, DOR *Eksport zboża, obejmujący w końcu wieku XV 10-12 tysięcy łasztów rocznie, zwiększa się w pierwszej połowie wieku XVI do 20-25 tysięcy łasztów*. – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR (hist.). **2)** *łasztem* adv., ‘in einer großen Menge, vollständig’ – ‘w całości, hurtem’: 1583 CzechEp 81, SPXVI *W których [mszałach, gradalach, antyfonarzach, ortulusach i innych księgach] iest łasztem / iáko się y o co do kogo z vmártych wćiekáć / y co o których wymyśłách trzymáć y w iákiey ie świętobliwości chowáć*. o 1633 Birk.Zyg. 23, L *Powśiągliwi ludzie chorob albo mało, albo nic nie miewaią, których łasztem u swawolników*. o [LBel.] 1859 Siem.L.Rys.II 18, DOR *Chąc być sprawiedliwym w sądzie, nie należy kłaść łasztem wszystkich win na autora, a nie na społeczeńść, wpośród której żyje i wptywów doświadcza*. – SPXVI, L, DOR (daw.). ◇ **Etym:** mhd. *last* subst. m., ‘Last, Menge, Masse, Fülle’, LEX. ◇ **Konk:** †*maldr*. ◇ **Der:** *łasztowe* subst. n., ‘Abgabe für eine Menge von Waren’, 1578 ZAJP 123-124 *Od rol, osiadłości, szosow, młynow, hultaiow, Żydow y wszystkich innych*

*podatkow, ktore iedno raz w rok płacone bydź maią, okrom czopowego, łasztowego, ceł y innych rzeczy, ktore przez rok bywaią wybierane, czas naznaczony na dzień Świętego Jana w Warszawie... A wybieranie łasztowego od zboża, ktore do portow mieyskich spuszczaią. o łasztówka subst. f., ‘Prämie, die ein Wirt für eine bestimmte Menge ausgeschenkt Bieres (Schnaps) erhält’, [hapax] (17. Jh.) 1954 InwPuck 170, SP17 *kiedy pilny będzie w szynkowaniu, ma mieć jedną trzydziestą beczkę na łasztówkę. o łasztowy adj., [arch.] †1813 Cz., Sw Szanki łasztowe zawierały garncy 24.* Zuerst geb. Sw. ❖ Das Wort bezeichnete wohl auch entsprechende Behälter, mit denen gemessen wurde, vgl. die Belege von Morsztyn und Pot[[ocki]] Syl, L oben. Dies erklärt den Übergang zum Inhalt 2. Inhalt 2 wird von SPXVI mit ‘sehr deutlich, genau’ angegeben. Jedoch scheint ‘in einem großen Haufen, haufenweise’ u. dgl. zum einzigen Beleg des SPXVI für diesen Inhalt (s. o.) nicht schlechter zu passen. – STP bringt für Inhalt 1 einen Erstbeleg von (1286) 1294 PPom., d. h. aus einer Quelle, die außerhalb des historischen Verbreitungsgebietes der polnischen Sprache entstanden ist.*

« zurück blättern vor »